SVET & ljudje

INTERVJU: Peter Gedei

GALERIJA: Ljudje in pokrajine skozi objektiv

PODLISTEK: Vandranje

Zunanji Hebridi: škotski arhipelag

Junan: Kitajska provinca na meji s Tibetom

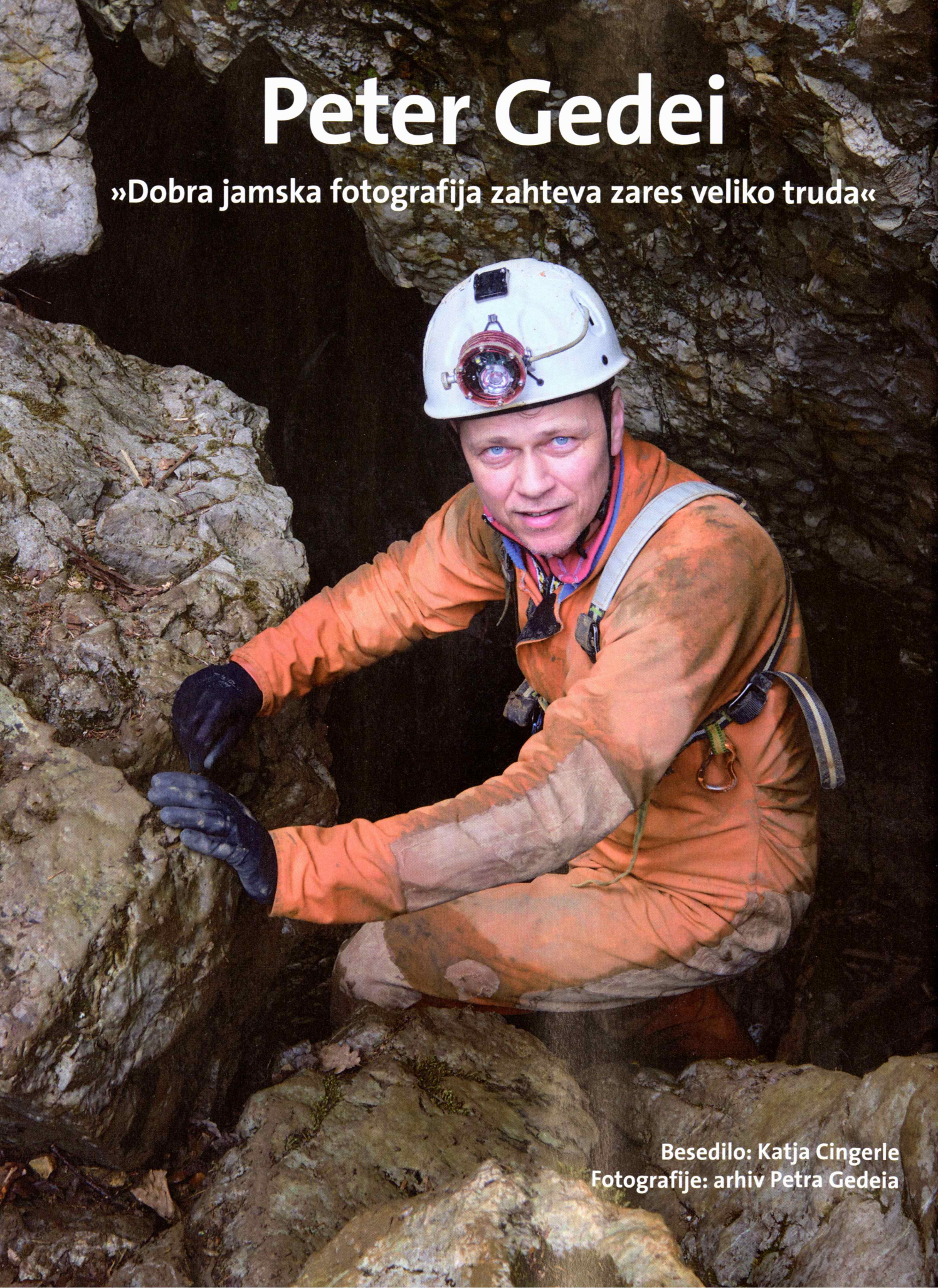
Normandija in Bretanja

September–oktober 2026 | št. 313/XXIX | cena 8,90 €
Prva slovenska popotniška revija

9 771408 795003

Peter Gedei

»Dobra jamska fotografija zahteva zares veliko truda«

Besedilo: Katja Cingerle
Fotografije: arhiv Petra Gedeia

V času, ko se ima malone vsak za fotografa, so še posebej dragoceni tisti, ki so se pripravljeni za dobro fotografijo potruditi. Ena izmed najtežjih fotografskih zvrsti je fotografiranje v jami, kjer naravne svetlobe praktično ni. Jamar in fotograf Peter Gedei se s težkimi izzivi z veseljem spopade in jih uspešno premaga, zato spada med največje mojstre jamske fotografe na svetu. Z jamsko fotografijo se ukvarja od 90. let. Na slovenskih in mednarodnih natečajih je prejel številne nagrade, med drugim je leta 2009 zmagal na natečaju *Poslikajmo Slovenijo*. Leto prej je zasnoval revijo *Jamar* in bil njen urednik deset let. Svoje fotografije objavlja v slovenskih in tujih knjigah ter revijah. Pripravljal je reportaže za slovensko izdajo revije *National Geographic*, v kateri je bila najodmevnejša reportaža o Križni jami, objavljena v še 12 mednarodnih izdajah. Njegove fotografije se redno uvrščajo v izbor prestižnih koledarjev *Speleoprojects* in *Unterwelten*, videti pa jih je bilo mogoče že na 14 samostojnih in 13 skupinskih razstavah. Skupaj z urednikom revije *Svet in ljudje*, Marjanom Žiberno, je izdal knjigi *Križna jama* in *Slovenija pod površjem*, v katerih razkrivata čare slovenskega podzemlja.

Peter Gedei je član ljubljanskega Jamarskega kluba Železničar, pri katerem že več kot 30 let ureja društveno glasilo *Bilten*. Za izjemne dosežke mu je Jamarska zveza Slovenije lani podelila najvišje priznanje, plaketo z zlatim znakom. Ukvarja se tudi s stereo fotografijo.

Kaj vas je tako privlačilo v podzemlju, da ste postali jamar in jamski fotograf?
V srednji šoli me je k jamarstvu pritegnil brat, ki je bil že sam jamar. Povabil me je v jamo Mačkovica na robu Planinskega polja in tam sem naredil svoje prve jamarske korake. Ta svet me je takoj pritegnil. Jame so neznane, temne, skrivnostne, zato vsakega, ki smo ga kadar koli peljali vanje, tudi šolarje v jamarski šoli, takoj prevzamejo. Vsak, ki enkrat okusi jamo, si želi iti spet vanjo. Pritegnilo me je predvsem raziskovanje novih odkritij, zato sem se pridružil jamarskemu društvu. Pozneje me je pritegnila še fotografija in začel sem fotografirati v jami. Zdaj manj raziskujem, več fotografiram.

Jama Mačkovica je bila moj prvi stik z jamo, in zdaj ko imamo jamarske šole, šolarje najprej peljemo prav vanjo, da jo spoznajo, saj ima praktično vse na voljo: blato, ožine, velike dvorane, plezanje ...

» Prve raziskave reke Reke so v bistvu zibelka svetovnega jamarstva. Raziskovalci so se na prehodu v 20. stoletje prvič sistematično lotili raziskav Škocjanskih jam. Tudi kasneje smo bili v Sloveniji priča številnim uspehom, ki so še vedno dosežki v svetovnem merilu.

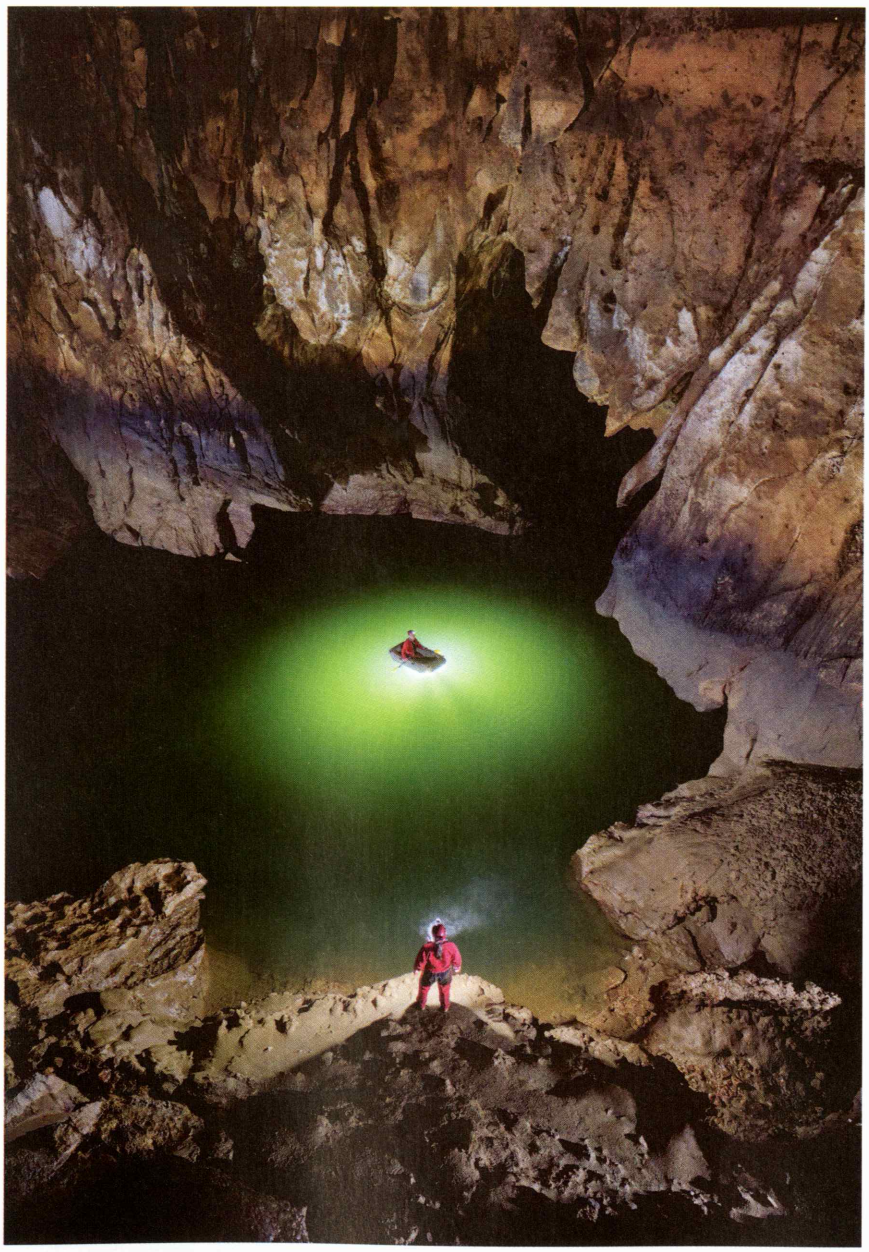
Kako se je od takrat razvilo jamarstvo?
Ko sem postal jamar, so bila oblačila iz slabših materialov. Potem so se kombinezoni razvijali. Zdaj so iz kordure, kar pomeni, da so vzdržljivejši, tudi vodoodporni. Razsvetljava se je popolnoma spremenila. Včasih smo hodili s karbidnimi lučmi, zdaj pa imamo LED-razsvetljavo. Do jame pridemo hitreje, včasih smo se vozili z vlaki. Tudi tehnika je napredovala.

Kaj pa jamska fotografija?
Ko sem začel, sem fotografiral še v analogni tehniki, z diapozitivi, in sem nabiral dragocene izkušnje. Približno sem si predstavljal, kaj moram narediti, kako osvetliti prostor. Moral sem res vedeti, kaj počnem, saj ni bilo predogleda. Zdaj ko imamo digitalne fotoaparate, je precej lažje. Takoj lahko popraviš, lahko narediš več posnetkov istega motiva. Takrat sem porabil en film, nato sem ga moral zamenjati, ampak po navadi tega nisem počel v jami, da ne bi umazal fotoaparata, zato sem tam vedno porabil samo en film. Šele potem ko je bil film razvit, sem dejansko videl, kaj sem naredil. To je lahko pomenilo tudi, da je bil kakšen posnetek popolnoma ponesrečen. Naredil sem 36 posnetkov, od tega je bilo dobrih kakšnih pet. Drugi so bili bolj dokumentarni, ampak načeloma so bili skoraj vsi posnetki uporabni. Vedno sem jih lahko sestavil kakšnih 20 do 30 in je bila akcija fotografirana. Na srečo sem imel fotoaparat Olympus OM-4, ki je omogočal meritev OTF, »Off-The-Film« oziroma neposredno od filma. Ko sem pritisnil gumb na fotoaparatu, se je zaklopka odprla. Svetloba, ki je padala vanj, se je hkrati odčitavala s svetlomerom. Ko je je bilo dovolj, je fotoaparat zaklopko samodejno zaprl. Na to prednost fotoaparata sem se zelo zanašal. Vedel sem, kje in kako moram osvetliti, ampak mi ni bilo treba skrbeti, koliko svetlobe je dejansko treba proizvesti, da bi nastala fotografija. Kljub temu sem moral vedeti, kako močni so izvori svetlobe, koliko časa lahko osvetljujejo in podobno, kam postaviti bliskavice ter kako jih nastaviti. Če sem pa fotografiral neko akcijo, tega načina nisem potreboval, zato sem moral vedeti le, kako postaviti bliskavice.

Koliko opreme je treba za dobro jamsko fotografijo?
Kar dolgo sem imel samo dve bliskavici. Potem sem ugotovil, da potrebujem malo več svetlobe, zato sem si jih priskrbel več. Z leti sem izpopolnjeval opremo, razmišljal, kaj bi bilo zanimivo, dobro, učinkovito. Tako sem zdaj prišel do neke konfiguracije, s katero lahko rešim praktično vse, kar si zaželim, od velike dvorane do makra, kar koli. Zdaj imam 8 do 10 bliskavic različnih jakosti, ki jih kombiniram glede na to, v kakšno jamo grem, kakšne fotografije hočem narediti, kako so zahtevne itd.

Vsega ne zmorete sami. Koliko ljudi sodeluje pri jamskem fotografiranju?
Sam seveda ne morem nesti vsega v jamo. Po navadi smo štirje. To je optimalna ekipa, ki mi ustreza. Za kakšne zahtevnejše posnetke pa potrebujem več ljudi. Ampak to je zelo redko, npr. v kakšni zelo veliki dvorani.

Na predstavitvi knjige *Slovenija pod površjem* v Konzorciju ste dejali, da lahko o vsaki fotografiji poveste zgodbo. Izbrala sva si fotografijo pritočnega sifona v Pivškem rokavu Planinske jame na strani 178. Lahko opišete, kako je nastala? *(fotografija na desni, op. ur.)*
Do tega sifona se obiskovalci v glavnem pripeljejo s čolni, tu pa izstopijo in nadaljujejo peš v rov Paradiž, ki je najlepši v tej jami. Ta sifon je zanimiv zato, ker tu voda priteče iz Postojnske jame. Jamski potapljači so ga poskušali povezati s sifonom v Pivka jami, ampak jim do zdaj še ni uspelo. Tukaj se odpre ogromna podzemna potopljena dvorana, daljša od 100 metrov. Težava v tem sifonu je stalno motna voda, ves čas so v njej neke usedline, pa še slaba vidljivost. Vedno sem si želel tu narediti fotografijo, na kateri bi se videla globina sifona. Enkrat mi je to uspelo narediti z analognim fotoaparatom, takrat je bila voda bolj prosojna, videlo se je, kako pada globina v samem sifonu, in nekakšni noži, ki to globino usmerjajo. Zanimiv posnetek. Ampak to sem si želel ponoviti z digitalnim fotoaparatom. Težava je seveda, da je treba uloviti trenutek, ko je voda dovolj čista, da se res vidi globina. To je zelo težko. Naslednja težava je, da je treba dobiti lep pogled na sifon. Fotografija je nastala na neki skalni polici, torej precej nad gladino sifona. Da pa ne bi bila na fotografiji samo neka ogromna temna lisa, sem postavil jamarja v čoln, da osvetljuje vodo s posebnimi žarnicami za enkratno uporabo. Te žarnice visijo pod čolnom, jamar v čolnu jih je prižgal. Mislim, da sem tukaj obesil tri žarnice, ker sem zaradi motne vode potreboval res veliko svetlobe. Če bi bila voda popolnoma bistra, bi bila dovolj ena žarnica. Da pa sem ustvaril občutek, kako velik je prostor, sem na obrežje postavil še enega jamarja, ki osvetljuje ospredje, da se vidijo skale, do koder je segal vodostaj vode. Ta jamar spredaj pokriva tudi bliskavico. Nič ni naključno, vse je natančno postavljeno.

Pritočni sifon v Pivškem rokavu Planinske jame, katerega povezavo s sifonom v Pivka jami raziskujejo jamski potapljači. Do zdaj še vedno ostaja nepreplavan.

Kakšno mesto ima slovensko jamarstvo v svetovnem merilu?

Prve raziskave reke Reke so v bistvu zibelka jamarstva v Evropi. Čeprav so tudi v Franciji raziskovali, pa še kje, ampak na slovenskem območju so bili prvi veliki jamarski dosežki v svetovnem merilu. Recimo Škocjanske jame so raziskovali na prehodu v 20. stoletje.

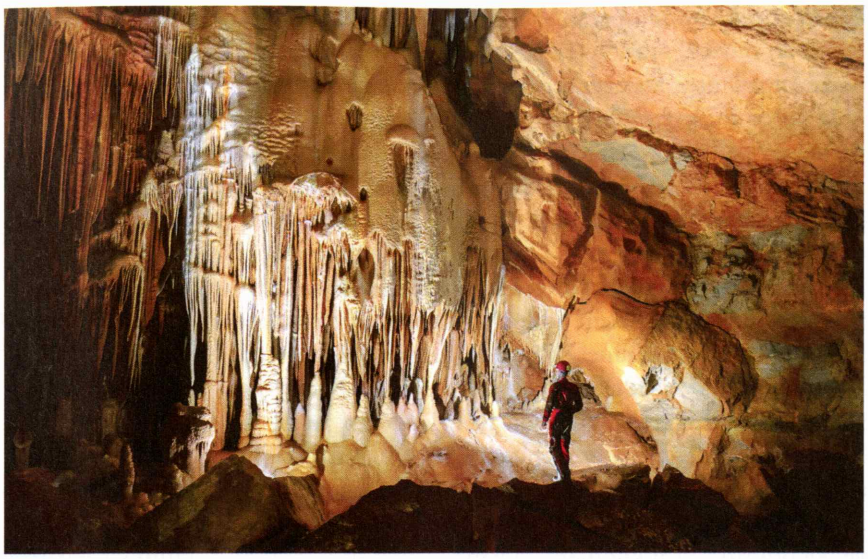
Slovenski jamarji in raziskovalci smo zagotovo v vrhu. V Sloveniji imamo veliko 1000-metrskih brezen, imamo tudi pogorje Kanin, kjer so tudi možnosti za odkritje zelo globokih jam, skoraj 2000 metrov globokih. Mislim, da je potencial približno 1900 metrov globine. Jamarji vsako leto raziščejo zelo veliko novih jam, globokih in dolgih, kar so veliki dosežki.

Vsako leto se odkrije približno 150 novih jam. Je mogoče z lasersko tehniko določiti, koliko jam bo še odkritih?

Ko se je pojavil LIDAR, ki omogoča lasersko skeniranje površja, je bilo v Sloveniji letno odkritih približno 300 do 400 novih jam. Takrat so se pojavile tudi tiste, ki prej niso bile znane. V tistih letih se je zelo povečalo število raziskanih jam. Potencial je ogromen. Obstaja ocena, da naj bi bilo pri nas približno 25.000 potencialnih jam, kar je skoraj dvakrat toliko, kot je raziskanih. Morda pa je ta številka še precej višja, ker pač jama postane jama takrat, ko lahko pridemo vanjo. Torej potrebujemo vhod na površju. Jam, ki nimajo stika s površjem, je lahko ogromno. Jama je lahko povsod, kjer je kraški teren, apnenec ali dolomit. Samo vhod je treba najti.

Kako pa odkrijete vhod?

Vhod je lahko samo majhna špranja, iz katere zelo močno piha zaradi spremembe temperature. Recimo pozimi, ko je zunaj –10 °C, v jami pa približno 8 °C, zaradi velike temperaturne razlike topel zrak izhaja ven iz neke razpoke, nekega dihalnika.

Razkošje kapniških tvorb v eni izmed številnih jam Matarskega podolja

Jamski rovi, skozi katere se voda aktivno pretaka, po navadi niso bogati s kapniškim okrasjem.

Križna jama s čudovitimi podzemnimi jezeri velja za eno izmed najlepših jam v Sloveniji.

Takrat je tolikšna temperaturna razlika, da je prepih lahko tudi zelo močen, pravi veter. Ker pa je zunaj temperatura pod ničlo, jamski zrak pa topel, se topel zrak kondenzira in izhaja v obliki pare. Ko jamarji vidijo to paro, vedo, da je tam jama. Poleti je pa obratno, vroč zrak vleče v jamo. Tudi z dimnimi palčkami je mogoče videti, kako vleče zrak v jamo ali pa iz nje.

Katera odkritja so bila zadnja leta najodmevnejša?
Zagotovo je eno od večjih odkritij jamski sistem nad Bohinjem v okolici planine Poljana. Odmevna je bila tudi Matejeva jama pri Orleku ob meji z Italijo. Potem Jurečeva blizu Žirov. Tam so odkrili zelo dolgo jamo, izredno lepo, zasigano z aragonitnimi ježki. Pred kratkim so prodrli v zaledje Kostanjeviške jame v jami Gorjanc. Potapljači so preplavali številne sifone. Vsako leto imamo velika odkritja, tudi kilometrske jame.

Sodelujete tudi sami pri teh odkritjih?
Ne. Raziskujejo različna društva po Sloveniji, ne samo Jamarski klub Železničar. Se pa z veseljem odzovem, če je treba kakšno novo odkritje fotografirati.

Kako tuji jamarji gledajo na naše jame?
Precej tujih jamarjev obišče slovenske jame. Predpis zahteva, da mora vsak jamar iz tujine pridobiti dovoljenje za jame, v katerih je treba uporabljati vrvno tehniko. Takšna pa je večina slovenskih jam. Slovenske jame so zelo cenjene kot lepe. Pri nas se je začela zgodovina jamarstva. Načeloma so jamarji, ki pridejo v drugo deželo, zelo previdni in znajo spoštovati druge jame, čeprav to ni nujno. Sicer je tudi v Sloveniji zelo veliko jamarjev, ki ne znajo paziti na jame, na kapnike, se neprevidno gibljejo po jami. Kot jamar se pač moraš znati gibati po jami in paziti nanjo.

Koliko je jamskih fotografov v Sloveniji?
V Sloveniji je veliko fotografov, ki jih zanima jamska fotografija. Mogoče niso tako specializirani kot jaz, vendar nisem edini. Mogoče sem eden izmed najprepoznavnejših, ker veliko objavljam in sem veliko prisoten v medijih, pa tudi dolgo že ustvarjam.

Jamska fotografija ni preprosta. Zakaj ste se posvetili prav tej zvrsti?
Jamska fotografija me je vedno zanimala zaradi precejšnjega izziva. Takšne fotografije ni mogoče narediti na hitro ali z majhnim trudom priti do dobre fotografije. So pa lahko tudi drugačne zvrsti fotografije zahtevne. Ko sem postal jamar, sem si zaželel fotografirati v jami. Privlačil me je predvsem izziv, kako narediti jamsko fotografijo, kako osvetliti prostor, kako se znajti v njem, kako postaviti ljudi v prostor. Vsi ti izzivi so mi bili vedno mejnik, ki sem ga hotel premagati, in vedno me je zanimalo, kako. Nikoli nisem bil posebej navdušen nad lahkimi projekti. Vedno sem si rad zadal kakšno malo težjo nalogo, da sem imel izziv in sem se moral potruditi.

» Nova Križna jama je zaprtega tipa, kar pomeni, da vanjo lahko stopijo samo raziskovalci. Ko smo pripravljali članek o Križni jami za revijo National Geographic, smo dobili dovoljenje za obisk Nove Križne jame. Vzeli smo tudi vzorce vode in fotografirali.

Koliko so jame onesnažene? Kako nanje vplivajo podnebne spremembe?
Podnebne spremembe so načeloma vidne samo v ledenih jamah. Led izginja in dejansko ga v nekaterih jamah, recimo v roku 10 let, ne bo več. Drugače je v jamah precej stalna temperatura in ni toliko nihanja. Sicer so jame najbolj onesnažene pri vhodih, zato ker ljudje zmečejo smeti vanje, kar lahko onesnaži podtalnico. Takšni odpadki so npr. akumulatorji, odpadna olja, kadavri itd. Jamarski klubi občasno očistijo kakšne jame v upanju, da vanje ne bodo metali novih smeti. Drugače pa jame same niso onesnažene, ker smeti ne pridejo do nekih oddaljenih rovov ali dvoran, do tja jih lahko zanese le podzemni vodni tok. Je pa veliko poškodb jam. Jamar je precej nerodno bitje. Z dolgotrajno prakso obiskovanja jam lahko malo izpili čut za premikanje, da ve, kako se gibati v jami, da ne sme z blatno rokavico prijeti kapnika, na primer. Ali pa kar stopiti v neko ponvico ali blato, potem pa to blato nositi po jami. Ko se zaveda, kako lahko poškoduje jamo, začne bolj paziti. Če prineseš s sabo hrano v embalaži, moraš smeti seveda odnesti ven. To je edina možnost, da bi odpadki prišli v jamo. Prvi raziskovalci niso pazili, zato so stare jame vse zapacane, vidi se, kako so ravnali z njimi. Ko odkrijemo novo jamo, je nedotaknjena. Npr. Sancinova jama pri Bazovici, ki so jo odkrili pred kratkim, je prekrita s kristali, ponvicami, biseri, z vsem, kar si zaželiš. Laboratorij v malem, kakršne so bile jame včasih. V starih tega ni, ker je že vse zapacano z blatom.

Zato so nekatere jame zaprte za turiste. Ena izmed teh je Nova Križna jama. Kako se je treba obnašati v njej?
Ta jama je zaprtega tipa, kar pomeni, da vanjo lahko stopijo samo raziskovalci. Ko smo pripravljali članek o Križni jami za *National Geographic*, smo dobili dovoljenje za obisk Nove Križne jame. Vzeli smo tudi vzorce vode in fotografirali. Jamo sem takrat obiskal s svojo asistentko, Mojco Vrviščar. Z nama sta šla še dva vodiča: Alojz Troha, ki je mu je kot prvemu uspelo razširiti vhodne ožine, in Gašper Modic, sedanji vodič po Križni jami. Treba je bilo paziti na vsakem koraku. Z vsakim korakom lahko uničiš tvorbe, ki so po tleh, po stenah ali kjer koli

drugje. Gibanje v tej jami je res zelo, zelo omejeno. Če hočeš kam priti, se moraš voziti s čolnom. Tudi izstop, vstop v čoln, prenašanje čolna lahko poškodujejo jamo. Prav tako vožnja. Če ne paziš, kako pristaneš, lahko narediš nepopravljivo škodo. Gre za ekstremno občutljivo jamo. Ker pa jo tako varujejo, jo ohranjajo. Dejansko je to ena izmed jam, ki bo verjetno še dolgo ostala ohranjena ravno zaradi tega režima.

O Križni jami ste izdali tudi knjigo.
Ta knjiga je nastajala kar precej časa. Takrat nismo fotografirali v Novi Križni jami, ampak samo v Križni jami. Dolgo je trajalo, ker smo najprej spoznavali okolje, naredili veliko preizkusov, kako naj bi bile fotografije videti, kako bomo fotografirali, kakšno bo osvetljevanje itd. Tudi samo fotografiranje je bilo precej naporno, ker je bilo treba paziti, kako smo izstopali iz čolna, kako najti zanimive točke. Veliko težav je bilo, reševali pa smo jih sproti.

Katera jama je po vašem mnenju najlepša?
Težko reči, ker ima vsaka jama nekaj, česar druga nima. Vsaka jama je po svoje lepa. Tudi če gre za jamo ponornega tipa, v kateri ni nobenega kapnika, je lahko prostor zelo lep. Takšna je recimo Markov spodmol, v njej ni skoraj nobenega kapnika, ampak je zanimiva predvsem zaradi faset in divjosti. Voda ponira v jamo, zato so vse stene zglajene in polne faset. Po sami jami so zlate sige in barvne kombinacije so fantastične. Po drugi strani imamo recimo jame, ki so polne raznovrstnih kapnikov. Tudi to je po svoje zelo lepo in najbolj iskano, saj so kapniki zelo lepi. Jurečeva jama, ki je bila pred kratkim raziskana, je po svoje izredno lepa.

Kras je dal ime vsem tovrstnim jamam po svetu. Kako se te v tujini razlikujejo od slovenskih?
Takih klasičnih kraških jam, kot jih imamo v Sloveniji, je po svetu zelo veliko. V Italiji, Franciji, Španiji, na Hrvaškem, povsod, kjer je apnenec. Voda je ustvarjala rove in pronicala skozi površje in nastajali so prostori in kapniki. Mogoče je Slovenija zanimiva zato, ker ima zelo lepe jame. So pa v tujini tudi jame drugačnega nastanka. To so na primer jame hipogenega nastanka, ki niso nastajale od zgoraj navzdol, ampak od spodaj navzgor. Ali pa jame v magmatskih kamninah ali vulkanih. Na primer v Vezuvu je lava naredila nekakšne predore. Havaji so znani po dolgih vulkanskih jamah, tam je tudi najdaljša z več kot 65 kilometri dolžine. Naše jame so nam zelo zanimive, jamarjev, ki poznajo tudi drugačne, pa morda ne zanimajo toliko.

Katere tuje jame ste obiskali?
Večinoma sem obiskal jame v bližini Slovenije, torej v Italiji, Avstriji, na Madžarskem, Hrvaškem. V okviru srečanj jamskih fotografov pa sem šel tudi kam dlje. Bil sem v Franciji, ZDA, srečanja so bila tudi v Turčiji,

Peter Gedei med fotografiranjem Pisanega rova v Postojnski jami. Priprave na fotografiranje so lahko dolgotrajne, a se temu uspešno izogiba.

zadnje je bilo avgusta letos v Španiji. Srečanje jamskih fotografov temelji na tem, da gremo na neko področje, kjer so jame, ki so bolj zaprtega tipa in niso lahko dostopne. Zaradi našega srečanja te jame odprejo, nam uredijo vodiče in potem v njih fotografiramo. Gre za to, da dobimo priložnost fotografirati v jamah, kjer sicer ne bi mogli.

Zelo veliko jam v tujini je zaprtega tipa, in če ne poznaš pravih ljudi, jih ne moreš fotografirati. Take izkušnje sem imel v Franciji, kjer je brezno Grand Aven du Mont Marcou, v katerem so zeleni aragoniti. Ampak do njih ne moreš kar tako priti. Najaviti se moraš leta vnaprej. Jama je odprta, ampak rov, v katerem so zeleni aragoniti, je zaprt z vrati, ki jih lahko odpre samo vodič. V tej jami sem bil že dvakrat, ampak nikoli mi ni uspelo priti do zelenih aragonitov. Globlje v jami so pa citronasti in beli aragoniti, do katerih lahko sicer prideš brez težav, vendar so daleč, več ur je potrebnih, da prideš do njih. To je zahtevna jamarska izkušnja.

V nekaterih jamah morajo jamarji celo prespati, ker so zelo globoke ali dolge. Takšne so npr. visokogorske jame, v katerih lahko prespiš dvakrat, tudi trikrat.

Kje pa so najvišje ležeče slovenske jame?

Naša največja visokogorska jama je Ivačičeva jama pri Kredarici na nadmorski višini 2558 m, tri pa so še višje: Zlatorogov razglednik leži na nadmorski višini 2669 m pod grebenom med Malim Triglavom in Triglavom. To je najvišje ležeča znana jama pri nas. Na 2550 m je Brezno v južnem robu Razorja, malo niže je Hornova jama. V visokogorskih breznih, ki so obdana z ledom, je poleti nevarno, saj se led tali in kosi padajo s sten in stropa. Najbolje jih je obiskati pozimi.

Ukvarjate se tudi s stereo fotografijo. Kakšno tehniko uporabljate pri tej zvrsti?

Stereo fotografija je zanimiva zato, ker navadni fotografiji dodaš še tretjo dimenzijo, globino. Takrat fotografija res dobi to, kar bi morala imeti. Težava je vedno pri gledanju takih fotografij, zato so ljudje zmeraj imeli pomisleke glede nje. Samo z navadnim pogledom ne moremo videti 3D-fotografije, s škiljenjem pa je to že mogoče. Vedno moramo imeti neki pripomoček: posebna očala, poseben ekran ali kaj podobnega. To je eden od večjih zadržkov, da se s stereo fotografijo ne ukvarja več ljudi. Naslednja težava je, da je to precej tehnična zvrst fotografije, zato je treba upoštevati veliko pravil, da je 3D-fotografija res prava. Je pa 3D-fotografija zelo zanimiva prav zaradi te globinske komponente. Tudi jamski prostor postane s tretjo dimenzijo še zanimivejši. Lahko je fotografija še tako slaba, v 3D pa je popolnoma drugačna, zaživi. Za 3D-fotografijo je treba imeti dva fotoaparata, ker ponazarja gledanje z dvema očesoma. Z obema fotografiramo hkrati in dobimo levo in desno fotografijo. Ko levo oko usmerimo v levo fotografijo, desno pa v desno, vidimo globino.

Stereo fotografijo je mogoče narediti tudi z enim fotoaparatom, in sicer tako, da naredimo najprej eno fotografijo, nato se fotoaparat zamakne za recimo 6 do 10 cm na drugo stran, in naredimo drugo fotografijo. Tako dobimo dve različni fotografiji, ki spet ponazarjata levo in desno oko. Samo nič se ne sme premikati. Z digitalnim fotoaparatom je lažje. Včasih smo 3D-fotografije delali tudi analogno na dia film. Sicer je globinsko gledanje znano že iz stare Grčije. Že v 19. stoletju so začeli delati 3D-fotografije. Zelo veliko fotografij, ki imajo veliko zgodovinsko vrednost, je v bistvu v 3D-tehniki. Ena izmed takih najzanimivejših serij za Slovenijo so 3D-posnetki iz Postojnske jame, ki jih je v začetku 20. stoletja naredil Rudolf Bruner-Dvořák. Bil je cesarjev fotograf in je poleg običajnih tehnik ustvarjal tudi v stereo tehniki. To so vrhunski 3D-posnetki. V okviru stereoskopskega društva smo jih poskenirali in iz njih naredili 3D-projekcijo. Pod okriljem društva vsako leto prirejamo stereoskopske dneve in imamo projekcije na velikem platnu na Inštitutu Jožef Štefan.

Jeseni bo speleološki kongres v Postojnski jami. Kaj pripravljate za to priložnost?

Z madžarskim kolegom Csabo Egrijem bova imela 3D-projekcije. V Kulturnem domu Postojna bomo imeli na voljo veliko dvorano z velikim petmetrskim platnom in projektorji. Za to bo poskrbelo Stereoskopsko društvo Ljubljana. Csaba Egri bo vrtel projekcije iz madžarskih in brazilskih jam. Jaz pa razmišljam o dveh projekcijah. Na eni bodo Škocjanske jame in Kačna jama, na drugi pa pregled zgodovinskih posnetkov iz slovenskih jam, večinoma iz Postojnske jame.

Izbrskala sem tudi, da se ukvarjate z glasbo.

Ja, igram v bendu. Kot najstnik sem se šest let učil igrati violino. Potem pa sem se bolj vrgel v rockersko glasbo. Z bendom Anonimus smo igrali od leta 1995 do 2001. Imeli smo veliko koncertov in smo bili kar znani na alternativni sceni. Izdali smo dve plošči, vmes smo malce pavzirali, zdaj pa spet preigravamo svoje pesmi. Tudi po koncertih, večinoma v Ljubljani, a tudi zunaj nje.

Kaj še načrtujete v bližnji prihodnosti?

Rad bi naredil video, morda krajši dokumentarec. Sicer pa fotografiranje v jamah, morda novoodkritih. Rad imam dolgotrajne projekte, kot je bila Križna jama, ampak tega ne morem narediti vsako leto. Leta 2027 bomo morali izdati nov koledar za Jamarski klub Železničar, saj ga izdajamo vsakih 10 let. Zato moram naslednje leto nujno začeti fotografirati za koledar. Vedno se še kaj najde.

Vhodna dvorana ponorne jame Markov spodmol se nadaljuje v rov, ki ga je voda skozi tisočletja počasi preoblikovala v meander z izrazitim profilom ključavnice.